

hispànics s'aplica també a tempestats de terra (com ja en l'andalús Espinel, princ. S. XVII) i també això és particularment viu en el nostre Pirineu: en tot cas si no hi ha ventada forta no és *borrasca*. L'únic punt clar és que el fr. *bourrasque* [1555] s'hagué de pendre d'una llengua meridional, i queda la impressió que les zones d'arrelament màxim són l'ús nàutic i atlàntic castellà i l'italià, car oc. *bourrasco* és només modern i en portuguès no s'assenyala fins al S. XVII (Moraes).

El mode de formació o derivació tampoc no és clar del tot. Si partim del ll. pop. *borra* sembla que hi ha un sufix com el del cast. *chubasco*, sufix més productiu que enlloc en els parlars castellans i del N. d'Itàlia (on existeix també, localment, *piovasco* = *chubasco*). Però no descartem un altre tipus de formació, atès que les formacions verbals d'aquesta arrel ja mostren certa amplitud des d'antic: cast. *borrascada* en cast. des de 1528, i el verb *emborrascar* és català (en el llenguatge valencià proverbial, a Formentera, etc.) i castellà. La transmissió sempre raja defectuosa en aquesta classe de llenguatges de tècnica popular; per tant és possible que certes formes s'hagin escapat a l'atenció del lexicògraf. Qui sap, doncs, si *borrás* mantingué una -s fixa entre els navegants romans, i havent-se'n format un derivat *BORRASICARE, sortiria d'ací *borrasca* com a postverbal. La manca de documentació en un cas així està un poc compensada per la inversemblança d'una formació en -asca damunt un hellenisme. D'altra banda, la formació en -asca no és l'única que, sobretot a Espanya, sembla haver-se tret d'aquesta arrel hellenitzant.

En català tenim sobretot l'important mot *borrufa* (i *borrujada*, etc.), molt viu en el nostre Pirineu (Guils del Cantó, etc., 1958). Com ja assenyala MzPidal (RFE VII, 34), aquest sembla ser l'origen de l'ast. *borrina* «niebla, bruma, densa y húmeda» amb el derivat «*aborrinar*: facer niebla que non ié muy escura ni moiada» (Rato); i això reapareix en alguns parlars catalans: mall. *borrina* 'boira que amolla una gotellada fina i de poca durada', *borrina de mar* 'ximecs' (fr. *embrun*), d'on un verb +*borrinar* o +*borrinejar*; 5 probablement *borrim* 'gotellada' (tort., maestr. Plana, AlcM) amb deriv. *borrim(ej)ar*. Sembla que deriva de *borrás* o ve de *borra* (< *šoppās*); amb metàtesi de les vocals una forma *embarrussat* de Tortosa: «l'hivern s'atansa *embarrussat* de boires», Vergés i Paulí *Espurnes de la Llar* v, 127; si bé ací sembla haver-hi confluència amb un derivat de *borrassa* (BORRA). I el gall. *borrallo*, d'on *borralento* 'calitjós, ple de boirina' (Castelao, *Escolma Dónega*, 223.3f.); *GdDD*, 1095 hi acumula molts més derivats, si bé ja sovint amb caràcter abusiu, material heterogeni. Quant a *borrufa*, veg. d'altra banda BRÖFEC. Dues pistes entre les quals fóra prematur de decidir.

DERIV.: *Boirada*. *Boiram*. *Boirassa*. *Boirat*. +*Boiregós* 'perjudicat de boires' (un país tan *boiregós*), Vall d'Uixó, 1961; *boiregada* i *boireguera* també val. (Enric Valor); *boiregassa* empord. *Boirejant*. *Boirella* (AlcM). *Boirim* rossell. *Boirina* (escr. Renaix., DBal.,

AlcM, DAG.); *boirínos*. *Boiriscada*. *Boirissol*. *Boirós* [1803, Belv.], *boirositat*. *Emboirar* [escr. Renaix., DBal., AlcM]; *emboirament*; *emboiregar*; *emboirinar*; *desemboirar* [Maragall, AlcM]. *Esboirar* ['fer mal als sembrats la boira', 1803, Belv.]; 'llevar les boires', Verdaguier, DBal.; MVayreda, *Sang Nova* v, xi, 436].

De *bòres*: *boreal* [1491, AlbertGr. AlcM], ll. *borealís*. De *borrasca*, *borrascada* [DAG.]. *Borrascos* [1623, supra; 1695, Lacav.]. *Borrasquer* [S. XVII?], *DAG.*, *Borrasquejar*. *Emborrascat* [val. AlcM; *emborrascada*, Formentera, 1963]. *Borrascall* [DFa.].

1 «¿Per a què tanta *bòyra*, / xica del Coro: / si menjaves huitenes / ara vòls bollo?», cobra que li cantaven els fadrins a una minyona que havent-se acostumat en una absència a vestits més ciutadans volia seguir posant-se'n quan va tornar al poble, MGadea, *Terra del Xè* 1, 100; és interessant per al discutit origen de l'it. *bòria* 'orgull'; però allà també és ben usual el sentit nubós «les tres puntes de Penyalgosa --- cubertes de neu y ocultes entre *bòyres*», ib. II, 97. — 2 Família molt estesa en es-lau, almenys des del búlgar fins al rus. És interessant d'observar l'ús en aquest, on estilísticament i en l'aspecte ambiental, es mostra d'ús tradicional, comú i antic, estès sovint fins a l'esfera figurada: un escriptor de llengua tan normal i pura com Turguénev, p. ex., el posa en boca dels personatges del seu drama *Mesjats v Derévnje*, de parlar familiar cultivat (*podnjati etu búrju* 'aguantar aquell tràngol', III acte, ed. Greenan, 1971, 98.13, etc.). —

3 A penes té cap interès ja recordar que Schädel (KJGRPh. VI, 203, i no sé si M. Montoliu, *Est. Etim. Cat.*, s. v.) pensà a postular com a ètmon un *VAPOREUM, derivat imaginari de VAPOR, sense la més petita versemblança, fins alucinant els ulls a la fonètica. — 4 Lejeune, *Phon. du Mycéen. et du Gr. Ancien*, 263 i n. 4, vacilla encara entre considerar de creació expressiva la geminació o resultat fonètic de *pe* i cf. Schwyzler, *Gr. Gr.* I, 461n.2. — 5 Almenys en Joaq. Ruyra es veu que té el mateix sentit que ha pres *neulir* 'migrar, consumir' (deriv. de *neula* 'boira' aplicat als fruits): «¿voleu sens pietat perdre la vida? Quin dol us la *burrina*? / quins encisos funestos us l'abaten? Quin brou us l'emmetzina?», *Fedra*, O. C., p. 1439. *Borrinejar* o *burr*-segons Arabia a Tortosa i Rib. d'Ebre (*Misc. Folk.*, p. 172).

BOIX, mata muntanyenca (*buxus sempervirens*), del ll. *būxus* id. □ 1.ª doc.: S. XIII.

En diverses lleudes i aranzels d'entrada de mercaderies, com la de Cotlliure de 1249 o la inclosa en els Costums de Tortosa («miller de stella de *boix*»; «miller de enaps, 6 ds.; miller de *boys*, 1 mealla», Tort., p. 390). El mot llatí i el mot gr. *πύθος* no tenen etimologia indoeuropea coneguda (cf. potser IEW, 828, amb la idea de 'cosa atapeïda com un puny clos?'), i la cosa més versemblant és que provinguin tots dos d'un substrat preindoeuropeu del Migdia d'Europa, puix que no hi ha mots afins com a deno-